

॥६॥७॥८॥९॥ धर्मेष्वसक्तान्विष्णुर्नेच्छति चेत्काहानिरत आह लोक इति लोके स्वर्गे इदं सुखादि आश्रमस्थाश्वस्वधर्मेन तिष्ठेयुः स्वर्गादिकं सर्वं विष्णुप्रसादादेव तदभावे सर्वकर्मव्यर्थं मिति भावः ॥ १० ॥ यो राजात्रयाणां ब्राह्मणवैश्यशूद्राणां त्वराज्ये आश्रमधर्मसेवनं यथोक्तं इच्छेत् तेनावश्यज्ञातव्यान् धर्मान् शृणु ॥ ११ ॥ शुश्रूषोः वेदोत्पन्नधिकांस्तरासुराणहारा आत्मानं श्रोतुमिच्छोः कृतकार्यस्य यावच्छरीरसामर्थ्यसे वित्तैवैवर्ण्यस्य कृतसंतानकर्मणः जातपुत्रस्य अभ्यनुज्ञातो राज्ञा इत्यभ्यनुज्ञातराजस्तस्य ॥ १२ ॥ अल्यांतरगतस्य आचारनिष्ठयात्रैवर्णिकसमस्य दशधर्मगतस्येति मत्तप्रमत्तादीन् सकृत्पदशधर्मेन जानंतीत्युक्तेन

निर्मयदिचाशुचौ क्रूरवृत्तौ हिंसात्मकेत्युक्तधर्मस्ववृत्ते ॥ हव्यं कव्यं यानि चान्यानि राजन्देयानि भवंति चास्मै ॥ ६ ॥ तस्माद्दर्मो विहितो ब्राह्मणस्य दमः शौचमार्जवं चापिराजन् ॥ तथा विप्रस्याश्रमाः सर्वे एव पुराराजन् ब्रह्मणा वै निस्तृष्टाः ॥ ७ ॥ यः स्याद्दातः सोमपश्चार्यशीलः सानुक्रोशः सर्वसहो निराशीः ॥ ऋजुर्मुदुरनृशंसः क्षमावान्सवैविप्रो नेतरः पापकर्मा ॥ ८ ॥ शूद्रं वश्यं राजपुत्रं च राजन्लोकाः सर्वे संश्रिता धर्मकामाः ॥ तस्माद्दणान्शांतिधर्मेष्वसक्तान् मत्वा विष्णुर्नेच्छति पांडुपुत्र ॥ ९ ॥ लोके चेदं सर्वलोकस्य न स्याच्चातुर्वर्ण्यं वेदवादाश्च न स्युः ॥ सर्वाश्चेज्याः सर्वलोकक्रियाश्च सद्यः सर्वे चाश्रमस्यानवैस्युः ॥ १० ॥ यश्च त्रयाणां वर्णानामिच्छेदाश्रमसेवनं ॥ चातुराश्रम्य दृष्टांश्च धर्मास्तान् शृणु पांडव ॥ ११ ॥ शुश्रूषोः कृतकार्यस्य कृतसंतानकर्मणः ॥ अभ्यनुज्ञातराजस्य शूद्रस्य जगतीपते ॥ १२ ॥ अल्यांतरगतस्यापि दशधर्मगतस्य वा ॥ आश्रमा विहिताः सर्वे वर्जयित्वा निराशिषं ॥ १३ ॥ भैक्ष्यचर्या ततः प्रादुस्तस्य तद्धर्मचारिणः ॥ तथा वैश्यस्य राजेंद्रराजपुत्रस्य चैव हि ॥ १४ ॥ कृतकृत्यो वयोती तो राज्ञः कृतपरिश्रमः ॥ वैश्या गच्छेदनुज्ञातो नृपेणाश्रमसंश्रयं ॥ १५ ॥ वेदानधीत्यधर्मेण राजशास्त्राणि चानघ ॥ संतानादीनिकर्माणि कृत्वा सोमं निषेव्य च ॥ १६ ॥ पालयित्वा प्रजाः सर्वधर्मेण वदतां वर ॥ राजसूयाश्वमेधादीन् मखानन्यांस्तथैव च ॥ १७ ॥ आनयित्वा यथापाठं विप्रेभ्यो दत्तदक्षिणः ॥ संग्रामे विजयं प्राप्य तथा लयं यदिव बाहु ॥ १८ ॥ स्थापयित्वा प्रजापालं पुत्रं राज्ये च पांडव ॥ अन्यगोत्रं प्रशस्तं वा क्षत्रियं क्षत्रियर्षभ ॥ १९ ॥ अर्चयित्वा पितृन् सम्यक्पितृयज्ञैर्यथाविधि ॥ देवान्यज्ञैर्ऋषीन् वैदर्चयित्वा तु यत्नतः ॥ २० ॥ अंतकाले च संप्राप्ते य इच्छेदाश्रमांतरं ॥ सोऽनुपूर्व्याश्रमान् राजन्नात्वासिद्धिमवाप्नुयात् ॥ २१ ॥

योगधर्मान् भिन्नस्य ग्रहणं तस्यापि आश्रमाः सर्वे विहिताः शूद्रोऽपि नैष्ठिकं ब्रह्मचर्यं वानप्रस्थं वा सकलविक्षेपकर्मत्यागहंपसं न्यासं वाऽनु तिष्ठेदेव निराशिषं शांतिदात्यादिकल्याणगुणरहितं ॥ १३ ॥ भैक्ष्यचर्यापारिवाज्यं तस्य शूद्रस्य तद्धर्मचारिणः तान् पूर्वोक्तान् स्वधर्मान् चरतीति तथाभूतस्य तथा वैश्यस्य राजपुत्रस्य च भैक्ष्यचर्यां प्रादुरित्यन्वयः ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥